

TERMENUL DE PRESCRIȚIE ÎN ACȚIUNEA DE CONTESTARE A PATERNITĂȚII

LIMITATION PERIOD IN PATERNITY CONTESTATION CLAIM

Valentina CEBOTARI, ORCID: 0000-0002-0025-214X
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 347.63:347.922/924

e-mail: cebotarivalentina63@gmail.com

Legislation of the Republic of Moldova, concerning contestation of paternity, a long period of time is in contradiction with national judicial precedent and E.C.H.R. precedent. Family Code at art. 49 p. 2 provides limitation period of one year for contestation of paternity that begins from the moment when a person inscribed as father of a child or that wasn't inscribed, but knows that it is biological father of him, find out or had to find out about inscribing of paternity. National judicial precedent deems that limitation period of one year should be calculated not from the moment of inscribing of paternity, but from the moment when interested person found out or had to find out that marital status of a child is not according to reality. Judicial precedent of E.C.H.R. ascertained, in many cases, that right to contest paternity is a personal non-patrimonial right and it shouldn't be limited in time. Due to the fact that Republic of Moldova is a Europe Union candidate, we consider that notional normative acts must be brought in concordance with European legislation.

Cuvinte-cheie: filiație, paternitate, contestare, termen de prescripție

Doctrina juridică definește maternitatea și paternitatea ca fiind legătura de sânge dintre un copil și fiecare dintre părinții săi. Unul din principiile dreptului familiei proclamate în Constituția Republicii Moldova este ocrotirea de către stat a maternității și copiilor. Maternitatea asigură prelungirea neamului omenesc, satisfacerea tuturor necesităților fiziologice și emoționale ale copilului, dezvoltarea viziunii copilului asupra lumii, comunicarea, calitățile personale ale acestuia; paternitatea, la rândul ei, cuprinde totalitatea funcțiilor biologice, sociale, educative de bază îndeplinite de bărbat în raport cu copiii săi.

Legea nu prevede expres ocrotirea paternității, dar acest lucru reiese din conținutul art.48 alin.2 din Constituția Republicii Moldova „Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor” [1]

Conform prevederilor Codului Familii modalitatea juridică de stabilire a paternității este direct legată de starea civilă a mamei copilului; în cazul când aceasta este căsătorită - se prezumă că tată al copilului este soțul mamei, iar dacă mama nu este căsătorită – urmează procedura de recunoaștere benevolă sau de stabilire prin instanța de judecată a paternității.

Obiectivele prezentei cercetării sunt analiza stabilirii filiației copilului față de fiecare din părinții săi; a temeiurilor de contestare a paternității, cât și a necesității existenței în legislație a unui termen de prescripție pentru înaintarea acțiunii,

Articolul 7 alin.1 din Convenția privind drepturile copilului din 1989 prevede că copilul se înregistrează imediat după nașterea sa și are, prin naștere, dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, în măsura posibilului, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi îngrijit de aceștia [2].

Prevederile respective sunt reflectate și în legislația națională, într-o manieră mai detaliată. Și, dacă, până la mijlocul secolului XX în mai multe țări stabilirea filiației copilului era diferită după cum acesta era născut în căsătorie sau în afara acesteia, astăzi atât actele normative internaționale, cât și cele naționale prevăd că copiii născuți în afara căsătoriei au aceleași drepturi și obligații față de părinții și rudele lor ca și cei născuți de la persoane căsătorite. Așadar, situația juridică a copilului născut în afara căsătoriei este egalată cu situația celui născut în căsătorie, dar asta nu înseamnă că tehnica juridică de înregistrare a nou - născutului nu diferă după cum mama este căsătorită sau are statut de celibatară, divorțată sau văduvă.

Codul familiei și Legea privind actele de stare civilă a Republicii Moldova amănunțit reglementează etapele înregistrării de stat a nașterii copilului nou născut, aceasta fiind o obligație a părinților și un punct important pentru apariția drepturilor și obligațiilor dintre părinți și copil. Datele despre mamă se înscriu în baza certificatului constatator de naștere pe care îl primește fiecare femeie care a născut într-o instituție medicală sau a fost asistată de un medic la naștere. În lipsa acestui document faptul nașterii copilului de către o anumită femeie se poate dovedi în instanța de judecată prin toate mijloacele de probă admise de lege.

Filiația față de tată a copilului născut de o mamă căsătorită se stabilește prin prezumția de paternitate. Prezumția este aplicabilă și în situațiile când copilul este născut timp de 300 de zile din momentul desfacerii căsătoriei, declarării căsătoriei nule sau decesul soțului mamei. „Prezumția de paternitate este acel mijloc legal de stabilire a filiației față de tată, care indică drept tată pe soțul mamei din căsătoria în timpul căreia copilul a fost conceput sau născut” [3, p.49]. Prezumția de paternitate se întemeiază pe faptul că căsătoria este monogamă, se încheie între un bărbat și o femeie care manifestă dragoste, afecțiune și respect unul față de altul și care au obligația morală și legală de fidelitate conjugală. Respectiv, femeia măritată nu poate să rămână gravidă decât de la soțul ei.

Prezumția de paternitate nu are un caracter absolut, pentru că legea permite să se facă dovada contrară acestei prezumții, în sensul că soțul mamei nu este tatăl copilului. Dar nu se poate spune nici că această prezumție este o prezumție relativă obișnuită, deoarece dovada contrară nu se poate face oricând, oricum și de orice persoană interesată [4, p.284].

În ce privește filiația copilului născut în afara căsătoriei legea prevede că aceasta poate fi stabilită prin recunoaștere, ceea ce presupune că tatăl copilului împreună cu

mama acestuia pot depune o cerere comună la organul de stare civilă atât după naștere cât și înainte de nașterea copilului. Recunoașterea benevolă a paternității poate fi efectuată, în unele cazuri expres prevăzute de lege și fără acordul mamei, dar în mod obligatoriu cu acordul autorității tutelare, aceasta având obligația să vegheze respectarea drepturilor copilului.

O altă modalitate prevăzută de lege este stabilirea paternității prin hotărâre judecătorească în cazul în care copilul este născut în afara căsătoriei și nu a fost recunoscut de către tată. Acțiunea poate fi pornită de către unul dintre părinți, de tutorele copilului sau de însuși copilul la atingerea majoratului. Cercetarea paternității este liberă, legea nu stabilește limitativ cazurile în care se poate porni acțiunea în justiție și nici careva termeni sau mijloace de probă.

Revenind la prima modalitate de stabilire a filiației față de tată menționăm că odată cu dezvoltarea metodelor de procreare umană medical asistate posibilitățile cunoașterii cu certitudine a părinților biologici a crescut mult. Și, dacă anterior prezumția de paternitate putea fi înlăturată în cazuri minimale, astăzi această posibilitate este foarte reală. Forța juridică a prezumției de paternitate și concordanța acesteia cu realitatea, deseori, este pusă la îndoială de soțul mamei dacă el se consideră în imposibilitate de a fi tatăl biologic al copilului. Prezumția de paternitate poate fi răsturnată pe calea formulării acțiunii în contestarea paternității în condițiile prevăzute de lege. Codul familiei în art.49 alin.2 prevede că cererea privind contestarea paternității poate fi depusă în instanța de judecată timp de un an din momentul când tatăl care este înscris în actele de naștere a copilului sau cel care se consideră tată biologic a aflat sau trebuia să fi aflat despre înscrierea privind paternitatea. Din această prevedere reiese că acțiunea în contestare a paternității este prescriptibilă, indiferent de faptul că are un caracter personal nepatrimonial. Legislația civilă prevede că acțiunile privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale se prescriu numai în cazurile expres prevăzute de lege. Contestarea paternității a fost privită, de-a lungul anilor, din punctul de vedere al ocrotirii interesului copilului starea civilă a căruia trebuia clarificată într-un termen cât mai rezonabil, și, care este mai presus de constatarea adevăratei proveniențe a acestuia.

Sfârșitul sec. XX și începutul sec. XXI este marcat prin axarea jurisprudenței europene, la care tindem să ne raliem, pe apărarea drepturilor omului la cel mai înalt nivel. Știința medicală mondială, cât și cea națională a înaintat și ea, având posibilitatea de a stabili proveniența copilului de la anumiți părinți cu o precizie exactă folosind expertize medico-legale, cum ar fi: serologică, HLA și ADN. Expertiza ADN este modalitatea de expertizare genetică cea mai completă și cu cel mai mare grad de probabilitate în cercetarea paternității. Trebuie de menționat că legiuitorul referitor la modalitățile de aplicare a tehnologiilor de asistare medicală a reproducerii umane, din start, a prevăzut niște măsuri asiguratorii pentru starea civilă a copilului născut prin aceste metode. Astfel, art. 49.alin. 3 din Codul familiei interzice contestarea paternității de către soțul care și-a dat acordul scris la fecundarea artificială sau implantarea embrionului soției.

Schimbarea relațiilor de familie, cum ar fi: divorțurile frecvente, creșterea numărului de naștere a copiilor în afara căsătoriei, aplicarea metodelor medical asistate de concepere a copiilor și altele au sporit interesul față de proveniența biologică a copilului.

Și aici a apărut conflictul de interes dintre părinții copilului înscrisi în actul de naștere și cei care se consideră părinți biologici ai copilului; respectiv și dreptul copilului de a-si cunoaște identitatea.

Conform legislației în vigoare dreptul de a contesta paternitatea o are și însuși copilul despre filiația căruia se discută. Dar și pentru el legiuitorul a stabilit termenul de prescripție pentru înaintarea acțiunii de un an de zile din momentul când copilul a împlinit majoratul.

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului în practica sa a abordat problema aplicării termenului de prescripție în acțiunea de contestare a paternității ca fiind o încălcare a drepturilor omului. Astfel în cauza *Mizzi c. Maltei prin Hotărârea din 12 ianuarie 2006 Ct.E.D.O.* a reținut că presupusul tată nu a putut contesta paternitatea din cauza expirării termenului de prescripție de 6 luni. Curtea a analizat cauza atât din perspectiva art.6 (dreptul la un proces echitabil), cât și din perspectiva art.8 CEDO (dreptul la respectarea vieții private și de familie) și a observat ca existența termenului de prescripție pentru introducerea acțiunii în contestarea paternității are ca scop asigurarea securității juridice și protejarea interesului copilului de a-și cunoaște identitatea. Totuși acest scop nu ar trebui să prevaleze asupra dreptului tatălui de a putea contesta paternitatea și de a pune o povară excesivă pe umerii celui care nu este tată și, fiindu-i încălcat dreptul la un proces echitabil, totodată se admite o ingerință disproporționată în drepturile conferite de art.8 CEDO [4, p.290].

Practica judiciară din Republica Moldova sub influența deciziilor Ct.E.D.O. în Hotărârea Curții Supreme de Justiție nr.5 din 21.12.2015 afirmă că în cazurile de contestare a paternității termenul de prescripție de un an de zile prevăzut la art.49 alin.2 din Codul familiei se aplică din momentul când una din persoanele enumerate în alin.(1) enunțat (persoanele înscrise drept tată sau mamă sau persoanele care sunt mamă sau tatăl firesc al copilului), au aflat că persoana înscrisă ca tată în certificatul de naștere al copilului nu este tatăl biologic al copilului[5, p.7].

Această decizie era una logică, urmărind scopul protecției interesului persoanei înscrise ca tată, cât și a interesului copilului. Dacă am admite că soțul mamei nu a știut la momentul înregistrării copilului că copilul nu este al său și a aflat acest lucru mai târziu, el are la dispoziție un termen de un an de zile pentru a contesta în instanța de judecată înscrisura despre tată care nu este conformă cu realitatea. Și, dacă el nu o face, conchidem că el tolerează lucrurile și nu dorește să schimbe nimic, ceea ce este în interesul copilului și a persoanei care nu este tată biologic, dar este un tată juridic.

În concluzie, considerăm că stabilirea filiației copilului față de părinți are ca efecte nu doar drepturi personale nepatrimoniale dar și patrimoniale cum ar fi obligația de întreținere și dreptul la moștenire, respectiv existența în legislație a unui termen de prescripție pentru contestare paternității ar putea fi rezonabilă.

Problema aplicării prescripției în acțiunile privind contestarea paternității legislativ nu a fost, înlăturată până în prezent. În martie 2023 Ministerul Justiției a înaintat un proiect pentru modificarea unor acte normative în care se propune abrogarea termenului de prescripție pentru acțiunea de contestare a paternității. Dacă va fi aprobată această propunere ne întrebăm nu va apărea o ingerință disproporționată pentru copilul a cărei stare civilă va fi incertă pentru o perioadă îndelungată? Evităm un răspuns categoric la această întrebare, dar amintim, că o lege este bună atunci când normele ei respectă balanța între interesul fiecărui subiect, interesul familiei și interesul societății.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare la 29.07.1994, Publicat: 29.03.2016 în Monitorul Oficial Nr.78 art.140, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro
2. Convenția cu privire la drepturile copilului 20.11.1989, Adunarea Generală ONU, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>
3. M. Avram. Filiația. Adopția națională și internațională. Ediția a II-a. București: Editura ALL BECK, 2001,
4. M. Avram Drept civil. Familia. Ediția a 3-a, revizuită și adăugată. București: Editura Hamangiu, 2022. 806p.
5. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară de soluționare a cauzelor ce țin de atestarea provenienței copilului nr.5 din 21.12.2015 // Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2016, nr.2 pag.4
6. Codul familiei, adoptat prin Legea nr.1316-XIV din 26.10.2000.// monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.47-48/210 din 16.04.2001